

נולדתי בעיר פאס שבמרקו, לאברהם וחנה זגורי. אבא עסק במסחר והייתה לו חנות לשטיחים, מגבות, מצעים וכל מיני דברי נדוניה. אמא הייתה נערה בת 18 כשפגשה את אבא בן ה-20. הוא שירת בצבא הצרפתי והגיע לעיר הגדולה, שם הכירו ונישאו. לימים נולד להם בן בכור - אחי חיים, אחריו נולדה אחותי מרגלית, אחריה אחי שלום ובשנת 1936 נולדתי אני - עליס. בשנים אלו גברה האנטישמיות במרוקו גם בגלל השפעת הנאציזם וגם עקב שנאת הערבים שהתבטאה בפוגרומים ובחטיפת נערות יהודיות. היו ניסיונות של יהודים לצאת לישראל. חלק מהמשפחות פוצלו כדי להבריח אותם. שלום עלה לפני עם עליית הנוער, חיים הצליח בעזרת תעודות מזויפות להגיע לארץ ישראל. מרגלית הוברחה לעוג'דה, משם לצרפת וממנה לארץ ישראל. שניהם התגייסו לצבא. היהודים במרוקו שילמו כופר לערבים כדי שיתנו לנו לעבור לקזבלנקה. בהיותי ילדה ממש קטנה ניסו לברוח אך בגבול תפס אותנו מארב, לקחו אותנו לבית הסוהר. אמא הייתה בהריון. העמידו אותנו על הרגליים וכל כמה שעות, יצא ערבי כדי לבדוק נפקדות. הוא קרא בשמותינו וכל אחד היה צריך לענות: "כן אדוני, אני כאן!". בסופו של דבר שוחררנו אך לא אשכח את הפחד, הרعب והדאגה מפני הבאות. היו לנו שני ניסיונות בריחה שנכשלו.

בהיותי בת 13, בשנת 1949, אמא הכינה לי מזוודה קטנה עם כמה בגדים והודיעה לי שמחר אני נוסעת לארץ ישראל. הייתי מופתעת מאוד. כל הלילה בכיתי ולא יכולתי להירדם. לא הייתי מוכנה להיפרד מההורים. הפרידה הייתה קשה אך אמא אמרה לי: "את צריכה להיות חזקה". כל הנערים והנערות בעיר הגיעו למקום המפגש, הועלו לאוטובוסים ונלקחו לקזבלנקה.

השליחים שליוו אותנו דיברו ותקשרו איתנו בשפה המרוקאית. משם הגענו בהפלגה למרסיי לקונדרס - מחנה היהודים. זה היה מחנה פליטים בניהול הסוכנות היהודית. הכניסו אותנו לאולם גדול וכל ילד קיבל מיטה. למחרת נלקחנו להיבדק במרפאה, שמו לכל אחד מאיתנו חומר חריף ושורף על הראש נגד גזזת. בנוסף לקושי של הבדידות וההתנתקות מהמשפחה, הייתי צריכה להתמודד עם היחס הנורא, להרגיש חסרת אונים מול קבלת הפנים הזאת. לאחר יומיים כל השיער נשר לי. הייתי בשוק. לא הפסקתי לבכות. כל כך התביישתי במראה הקירח שלי. הרגשתי קושי, מועקה ועצב. לא היה לי רצון להתחבר עם הילדים. המדריכים ניסו להעסיק אותנו, אבל רב הנערים והנערות היו מכונסים בעצמם. כל אחד בכה על השיער שנשר, על ההורים ועל המשפחה. כל כך הייתי זקוקה לחיבוק של אימא, שתתמוך במילה טובה ותעזור. אין מי שיעודד ויתן תשומת לב. כל המחשבות היו "מתי ניפגש עם המשפחה".

אחרי כשנה במחנה הפלגנו לארץ ישראל. הגעתי לחיפה באוניה. בדקו אותנו. ריסו אותנו באבקה והעלו אותנו על אוטובוסים. לקחו אותי למחנה נוער בנתניה ומשם לקיבוץ שדות ים. בקיבוץ התחילה תקופה טובה יותר. למדתי עברית, לרקוד הורה, לאכול ארוחות בחדר האוכל. בקיבוץ עבדנו בגן הילדים ובחקלאות. לאחר ארבעה חודשים הגיעו ההורים לארץ. קיבלנו הודעה שהם בשער העלייה ולקחו אותנו לפגוש אותם. ההתרגשות הייתה רבה. למרות שהיה לי טוב בקיבוץ ההורים התעקשו להישאר יחד. הם לא נתנו לי לחזור ונשארתי עימם. אבא, אמא ושישה ילדים. כולנו מאוחדים מחדש. התנאים בשער העלייה היו מאוד קשים. כל יום היו ויכוחים, צעקות וריבים. בקשות להוציא את האנשים. כולם היו שם בחוסר מעש וחיכו לבאות. לאחר תקופה קצרה היינו צריכים להתפנות משם והחלו היבוצים למעברות שהיו פזורות בכל הארץ.

אחות של אמא שלי הזהירה אותנו לא ללכת לגבולות. ביקשנו להגיע למעברה ליד אורנים שבקריית טבעון. דודה מרי גרה בעיר התחתית שבחיפה בבית ערבי. אבא, שהצליח להוציא כסף ממרוקו נתן לה כסף והיא קנתה בשבילנו מיצרכים בחיפה. הייתה משיגה מהסוחרים חמאה, ריבה, עדשים, שעועית ואמא הייתה מבשלת לנו במעברה. אין יום שלא הייתה טורחת להכין מנה חמה בשבילנו. במעברה שהייתה ממוקמת על המדרון של הגבעה, גרנו באוהלים שבחורף עפו ברוח, או הוצפו בגשם שחדר לתוכם ובקיץ היו חשופים לחום הכבד. ישנו על מיטות ברזל ומזרנים מקש שדקר ונכנס לכל חלק בגוף. מכל עבר נשמעו צעקות ובכי של ילדים. ישנו בצפיפות כולנו יחד. תאורה היתה

מעשיות נפט. אבא התחיל לעבוד בסולל בונה, העבודה בבניין הייתה קשה. הוא היה חוזר עייף וסחוט. הידיים נפוחות מעבודת כפיים. את כל חומרי הבנייה היו מכינים בידיים. חיים היה בצבא ואחותי מרגלית התחתנה. מדי פעם הייתה מגיעה לבקר אותנו במעברה. יום אחד חיים הופיע במעברה כולו חבוש ופצוע.. הוא נשאר איתנו זמן מה ואחר כך חזר.

החברים במעברה

במעברה היו לנו שכנים מעדות שונות: עיראקים, כורדים, מרוקאים ואשכנזים ניצולי שואה. משפחת אלמוזלינו חיים ופיבי. פיבי ילדה במעברה שני ילדים. מסעוד וגוטה מלכה, משפחת לוי, משפחת מרדו. אני התחברתי לילדה ממשפחה ניצולת שואה. בתחילה היא. מאוד נבהלה ממני. תמיד נראתה מפוחדת. לאט לאט נוצרה בינינו חברות ואף הזמנתי אותה אלינו לישון. אימא שלה הייתה אופה עוגות מיוחדות שלא היכרתי מהבית. על הפתילייה היתה מניחה את סיר הפלא ובתוכו תפחו הבצקים והעיסות למאפים טעימים. בכל יום עלו ריחות נפלאים של אפייה מהפחון שלהם. אהבתי לבוא לשם, להתכבד בעוגות שהיו ממש מעשה אומנות בתנאי המעברה הקשים. לאט לאט נקשרה משפחתי למשפחת ניצולי השואה ונרקמו בינינו יחסי שכנות טובים.

עליס בחצאית המשובצת עם אחיה הקטן וחברה עולה מרומניה שהכירה במעברה

אחרי תקופה שגרנו באוהלים זכינו לעבור לפחונים. גם על הפחונים היו יונחים מי יעבור קודם. כולם רצו לצאת מהאוהלים. התנאים ההיגיינים היו קשים. לא היו שירותים. את הצרכים עשינו בדלי כי פחדנו לצאת החוצה ולהשתמש בבורות הספיגה שהיו מרוחקים. בפחון אבא קשר חבל ותלה עליו שמיכות. ככה יכולנו לעשות צרכים ולהתרחץ בפרטיות לאחר שאימי חיממה על הפתיליה מים שהביאה לאחר שעמדה בתור הארוך ליד הברזיות שבחוץ.

במעברה היתה מכולת אך כדי להשיג כיכר לחם היינו צריכים להשכים מאוד מוקדם ולעמוד בתור. הסתפקנו במועט. לכל משפחה היה תקציב. הקנייה נעשתה בבולים שהוקצבו לנו: ארבע ביצים לשבוע, בשר - פעם

בשבועיים 200 גרם, ילדים קיבלו 100 גרם אבקת קקאו וקפה שחור - לגברים בלבד 100 גרם. זכור לי גבר ניצול שואה שהיה נוהג לנסוע באשמורת הבוקר לתנובה כדי להשיג ירקות ופירות ולמכור אותם לנו לפרנסתו. אנשים נלחמו על הסחורה המועטה שהביא. מי שהשיג ראש כרוב, או שני פלפלים היה מרוצה מאוד. אימא היתה מכינה תבשילים לרב מאורז וקטניות.

חברים ושכנים במעברה

בכל בוקר היתה מכינה סיר ענק של דייסה שהעלה ריח נפלא. כל הרווקים של המעברה עברו ליד החלון של ביתנו ואימא היתה קוראת להם להתכבד בקערת דייסה ופרוסת לחם לפני צאתם לעבודה. מדי יום היה מגיע חלב למעברה, נושא עמו כד גדול של חלב ומוכר אותו. בקנקן היה ממלא את החלב הטרי מתוך הכד ומחלק לאנשים בבקבוקים, בקנקנים ובקערות. בכל יום קונים חלב כי אין מקרר או דרך לשמור שלא יחמיץ. בקיץ אמא היתה קונה חצי בלוק קרח, עוטפת בסמרטוטים ושמה בפיילה. את המצרכים שצריכים קירור שמנו בתוכה אך הקרח נמס מהר מאוד בפחון הלוהט.

מאיר היה רווק וגר בפחון עם שני חברים. הוא הגיע ממרקש עם עליית הנוער. גם הוא היה בא "לאמא חנה" לאכול בכל בוקר דייסה. הייתי מסתכלת עליו וזו היתה אהבה ממבט ראשון. אני הייתי בת 15 והוא היה בן 17. מאיר היה בן יחיד לאימו שנשארה במרוקו. אביו נפטר כשהיה בן שנתיים. מאיר ואני היינו נפגשים מדי יום. היינו מטיילים ברגל עד לכפר יהושע וחזרה. אהבנו לשבת בחורשה שבסמינר אורנים, טיילנו באלרואי.

מאיר ליד הפחון

עליס ומאיר.

את סיפור אהבתנו הסתרנו. ידעתי שהוריי יתנגדו. יום אחד גיסי גילתה וסיפרה להוריי ולאחי. הם מנעו ממני לצאת איתו בטענה ש"הוא ילד, אין לו כסף, לא כדאי, את צעירה מדי". מאיר עבד בבניין שבועיים בחודש. למרות ההתנגדויות, המשכנו לצאת בסתר.

בתקופה הזו אהבתי מאוד לצאת מהמעברה ולנסוע לחיפה. אימא ואני מתנתקות לכמה שעות מהמולת המעברה ונוסעות לעיר באוטובוס. אימא נפרדת ממני ליד השוק ואני יוצאת לסיור "חלונות ראוה". לאורך רחוב הרצל ורחוב החלוץ היו חנויות בגדים, נעליים, כובעים, בתי קפה ועוד ועוד. אהבתי להתבונן בבגדים האופנתיים, בחליפות המחויטות, בשמלות, בנעלי העקב. אימא תמיד נתנה לי קצת כסף לקנות משהו בשבילי ובסוף הסיור הייתי בוחרת לי בתיק קטן, סיכה יפה לשיער או חולצה חדשה. את הדברים היותר יקרים הייתי מצלמת בזכרוני, ניגשת לאחת מחנויות הבדים וקונה בד. סימי, התופרת של המעברה כבר תתפור לי משהו. פעם חליפה צמודה ז'קט, פעם חצאית משובצת. במכונת התפירה הידנית שלה היתה סימי לחיאני תופרת את החלומות של כל בנות המעברה וכך הצליחה להתפרנס בכבוד ולעזור למשפחתה.

הזמן עבר ומאיר התגייס לצבא לחיל החימוש. במהלך היום עבד בנשקיה. באחד הימים נכנס לנשקיה בחור עם סיגריה וכפי הנראה השליך אותה ואז פרצה שריפה ומאיר נכוה. שני בחורים נוספים נהרגו. למעברה הגיעה הודעה שהחבר שלי בבית חולים רמב"ם. רצתי בבהלה לאימא ושתינו נסענו במהירות לראות מה מצבו. עברתי במחלקה מיטה מיטה ולא מצאתי את מאיר. ניגשתי לרופא ושאלתי "איפה מאיר אחוין מאושפז? מה קרה לו?" הרופא ליווה אותי למיטתו של מאיר. קשה היה לזהות אותו. הוא היה חבוש כולו נאנק מכאבים. חצי שנה היה מאושפז עד שהחלים וחזר לשרת בצבא.

בשנת 1953 מאיר ביקש ממני להינשא. הלכנו לאימא להודיע לה. אימא חיבבה אותו אבל חיים אחי התנגד כל הזמן. אבא היה פחות מעורב. בסופו של דבר האהבה ניצחה ואנחנו התחתנו. החתונה היתה בפחון, הוזמנו החברים הרווקים של מאיר. ערב קודם הלכתי לטבול במקווה ש אלרואי. סימי שתפרה לי את שמלת הכלה, הביאה לי עגילים ושרשרת. אפילו איפורה אותי. אחותי מרגלית הכינה זר פרחים. ניסים, הבעל של אחותי השאיל למאיר חליפה והרב טוייב שהיה שוחט ורב המקום קידש והשיא אותנו.

מאיר ועליס ביום נישואיהם

עכשיו היינו זכאים לפחון משלנו. מאיר המשיך לשרת בצבא ואני בבית הקטן מחכה לו שיחזור, מכינה לו על הפרימוס ארוחה חמה ממעט המצרכים שנתנה לי אימא. בערב היינו הולכים "לבית הקולנוע" בקריית עמל, שהיה מבנה עם כמה ספסלים חורקים. ניהל אותו הבן של המורה רחל גוטמן. כל ערב צפינו במערבון וחזרנו כמובן ברגל למעברה. בחורף טבענו בבוץ ונירטבנו בגשם, חמותי שלחה לי ממרוקו כיסוי מיטה מקטיפה וזוג נעלי בית מוזהבות. כל כך שמחתי לקבל אותן, אבל לצערי אחרי מספר פעמים שנעלתי אותן התמלאו בבוץ, התלכלכו ונקרעו. בקיץ הלוהט שפכנו מים על הפחון כדי לצנן אותו ובדרך כלל ישנו בחוץ. באותה שנה נכנסתי להיריון. אחיות טיפת חלב היו מגיעות למעברה ודואגות לכל הנשים ההרות והתינוקות שנולדו. בספטמבר 1955 ילדתי בבית חולים רמב"ם את ברוך, בני הבכור. הבאנו אותו לאחר שלושה ימים לפחון שלנו ואת הברית חגגנו במעברה. רבי חכם, אביו של הרב דויד חכם מל אותו. דאגנו לו, עטפנו אותו בחורף בשמיכות רבות, אימא עזרה לי מאוד והילד גדל והתפתח יפה. את חיתולי הבד היינו מרתיחים בדוד גדול מעל פתיליה בחצר. אימהות עסוקות לא תמיד הצליחו להשגיח על הדוד הרוחני שלא פעם נפל והדבר הסתיים בכוויות ובפציעות לא נעימות של ילדים. בחורף המים התקררו מהר ואם לא הספקתי לכבס בפילה את החיתול נאלצתי שוב להרתיח את המים ולהרתיח שוב את הכביסה המלוכלכת. כאשר אחד התינוקות הזדקק לרופא הייתי צריכה לטפס איתו את העלייה התלולה עד לקופת החולים שבקריית עמל, אם זה בימי חמסין או בימי חורף גשומים. לימים מאיר השתחרר מהצבא והתחיל לעבוד בבניין ב"סולל בונה". שנה לאחר מכן נולד דויד. שני הקטנים במיטת תינוק אחת. ראש זנב - כל ראש לכיוון אחר. בינתיים אימא של מאיר - סבתא פרחת - עלתה לארץ והצטרפה אלינו לפחון. הכנסנו מיטה נוספת לפחון הקטן. היה צפוף ומחניק, זוג צעירים, שני תינוקות וחמותי. אבל זה לא מנע ממני לאחר מספר חודשים להיכנס שוב להיריון. במעברה חיינו סך הכל ארבע שנים. התחילו לפנות את המעברה. קודם יצאו ההורים. הציעו לנו להתגורר במושבים. חלק מהמשפחות עזבו ועברו לרחוב גולומב. גם אנחנו ביקשנו לעבור לשם. בהתחלה היו מספר ותיקים שלא ראו בעין יפה את ההגעה שלנו לרחוב. הם קיבלו אותנו בחשדנות, העירו הערות ולחששו מאחורי הגב: "למה העבירו את המעברה לפה?" בסופו של דבר נקלטו והסתגלנו. ילדתי בהמשך את אבי, יוסי קובי ורינת. מאיר ואני הקמנו משפחה יפה. עד היום אני גרה במקום, אוהבת וקשורה לסביבה ולשכנים. מאיר נפטר לפני מספר שנים ואני נהנית ממשפחתי, ילדיי, נכדיי והנינים.